

Pentru a putea înțelege poziția Partidului Muncitoresc Român față de conflictul sovieto-chinez, trebuie mai întâi să cunoaștem și să înțelegem care au fost cauzele declanșării acestui „divorț”.

Una din primele cauze ale polemicii sovieto-chineze a fost Congresul al XX-lea al P.C.U.S., ținut la Moscova în perioada 17-24 februarie 1956. Denumit și „Congresul destalinizării”, impactul acestuia și dezvăluirile crimelor lui Stalin au variat în lumea comunistă de la o țară la alta, depinzând în fiecare caz de caracteristicile naționale și de situația politico-economică.

În țările comuniste europene efectul a fost contradictoriu. Pentru Iugoslavia, stimularea apropierii dintre Tito și Hrușciov, de fapt dintre Iugoslavia și U.R.S.S., începuse din 1954.

În Polonia și Ungaria, unde existaseră agitații încă din 1955, Congresul a mărit ruptura ce exista la nivelul eșaloanelor superioare ale acestor partide și a încurajat elementele liberale-reformiștii, de tipul Gomulka (Polonia) și Nagy (Ungaria) care au simțit direcția în care pornise noua politică sovietică. Urmarea, evenimentele din octombrie 1956 din Polonia și noiembrie 1956 din Ungaria.

În țările unde conducerea de partid nu a fost serios amenințată, liderii s-au aliniat formal poziției Kremlinului, păstrând în același timp, un control strâns asupra reformelor și înăbușind orice opoziție, aici se înscrie și situația Partidului Muncitoresc Român.

Printre conducătorii comuniști europeni, cei care s-au simțit cel mai direct amenințați de deciziile Congresului al XX-lea al P.C.U.S. și de reconcilierea sovieto-iugoslavă, au fost cei ai Albaniei. Poziția de rezistență față de „noul curs” și de dezvăluirile făcute de Hrușciov era cu atât mai dură cu cât regimul albanez se sprijinea pe un sistem ale cărui baze erau ostilitatea fanatică față de Iugoslavia și dictatura internă.

A-i cere lui Enver Hodja, conducătorul Partidului Muncii din Albania, să renunțe la aceste pietre unghiulare ale comunismului albanez însemna a-i cere să se sinucidă din punct de vedere politic.

Reacția Beijingului la deciziile Congresului al XX-lea au fost mult mai nuanțate decât cele ale Tiranei.

Fără a-i înfrunța deschis pe sovietici, Mao Zedong dorea să reamintească acestora că vremurile în care Kremlinul putea să exercite un fel de dominație autocritică monocefală asupra mișcării comuniste internaționale, erau apuse.

Sovieticii nu au reușit să rezolve criza provocată de destalinizare, este vorba Polonia și Ungaria, 1956, decât cu acordul și sub presiunea Chinei. Acest fapt, puțin remarcat în epocă, va avea o importanță capitală pentru evoluția ulterioară a lumii comuniste. Conducătorii țărilor comuniste, cei ai diverselor partide (comuniste) nu mai erau ținuți într-o supunere absolută față de Moscova. Ei aveau de acum înainte, în caz de divergențe, posibilitatea unui recurs: Beijing.

Avansarea tezelor privind coexistența pașnică, consacrată ca linie generală a politicii sovietice, și abandonarea dogmei referitoare la inevitabilitatea războiului, nu puteau decât să neliniștească pe liderii chinezi.

Atitudinea reținută a U.R.S.S. în timpul celei de-a doua crize taiwaneze, din 1958, și vizita lui Hrușciov în S.U.A., în 1959, incitau China la adoptarea unei politici originale, acompaniată de o justificare ideologică.

Începând cu anul 1960, divergențele sovieto-chineze își vor muta accentul pe schimbul de scrisori dintre cele două partide, în care își expuneau punctul de vedere și criticau „dogmatismul” chinez sau „șovinismul de mare putere” sovietic. Desigur nu lipsesc în această perioadă, 1960-1964, întâlnirile, fie în cadrul unor congrese ale unor partide comuniste, fie în cadrul consfătuirilor partidelor comuniste și muncitorești sau al organizațiilor militare și economice, Tratatul de la Varșovia și C.A.E.R., unde China avea calitatea de observator.

Primul eveniment public al disputei sino-sovietice este considerat a fi Congresul al III-lea al Partidului Muncitoresc Român, 20-25 iunie 1960, de la București. Impresia generală lăsată de Congres a fost că s-a dorit salvagardarea unității mișcării comuniste, demonstrată de „Comunicatul cu privire la întâlnirea reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești”, 24 iunie 1960, care confirmă tezele Declarației și a Manifestului Păcii de la Moscova din 1957. Mai mult, Hrușciov a acceptat propunerea chineză de a se organiza o conferință internațională a partidelor comuniste și muncitorești, după modelul celei din 1957.

Conferința internațională a partidelor comuniste și muncitorești a avut loc la Moscova, între 10 noiembrie - 3 decembrie 1960.

Delegația chineză condusă de Deng Xiaoping, în ciuda unor critici reciproce, a acceptat să semneze comunicatul final, deși între timp, sovieticii procedaseră la retragerea experților sovietici din China, iulie 1960, provocând grave dificultăți economice acesteia.

După Conferința din noiembrie - decembrie 1960, totul se desfășoară cu rapiditate în direcția oficializării rupturii. Competiția pentru conducerea lagărului comunist a devenit deschisă și activă, fiecare dintre cele două state dispunând deja de aliați declarați și siguri. Prin excluderea celui mai fidel susținător al Chinei, Albania, Hrușciov realizează la 27 octombrie 1961, marea schismă a mișcării comuniste.

După discursul incendiar al lui Enver Hodja, ținut la Conferința de la Moscova din noiembrie 1960, relațiile sovieto-albaneze s-au răcit tot mai mult. În aprilie 1961, Moscova anunță suspendarea ajutorului economic acordat Tiranei, urmată în decembrie 1961 de neconvocarea Albaniei la reuniunea C.A.E.R. de la Varșovia. Același lucru se va întâmpla și în cadrul Organizației Tratatului de la Varșovia, 3-4 august 1961.

Excluderea Albaniei pune capăt precauțiilor luate pentru mascarea, față de inamic, a „discuțiilor între partidele și țările frățești”. Astfel, de-a lungul anului 1962, conflictul chino-sovietic este un permanent subiect de discuție pe plan internațional. Mai multe evenimente din cursul acestui an vin să adâncească contradicțiile dintre cei doi giganți ai comunismului.

În primul rând, conflictul de frontieră chino-indian, din octombrie-noiembrie 1962, care a revelat, spre indignarea liderilor chinezi, faptul că India devenise principalul aliat al U.R.S.S. în Asia.

Aproape simultan, intervine în octombrie 1962, binecunoscuta „criză a rachetelor”, amplasate din inițiativa lui Hrușciov în Cuba. În fața atitudinii intransigente a președintelui Kennedy, sovieticii vor ceda și vor desființa dispozitivul nuclear, în schimbul angajamentului S.U.A. că nu vor ataca noul membru al blocului comunist, Cuba. Această „cedare” este viu criticată de China, Uniunea Sovietică devenea astfel „trădătoarea idealurilor revoluției mondiale”.

Polemica sovieto-chineză continuă în iarna anilor 1962-1963 și se caracterizează printr-o dispută verbală fără precedent.

Cu toate acestea, o ultimă tentativă de conciliere are loc chiar la începutul anului 1963. La 21 februarie 1963, Hrușciov propune organizarea unei conferințe chino-sovietice pentru soluționarea disputelor, principiu care este acceptat de China la 9 martie 1963.

În vederea întâlnirii, Beijingul publică la 14 iunie 1963 un document intitulat: „Propuneri privind linia generală a mișcării comuniste internaționale”, în 25 de puncte. Aceste puncte, dezvoltate în document, reiau principalele argumente ale tezei P.C.Chinez din 1956.

Replica C.C. al P.C.U.S. nu se lasă așteptată, 14 iulie 1963, din care rezultă că pozițiile celor două state rămân inconciliabile.

Diferitele inițiative ale celor două tabere din lunile și anii următori nu fac decât să amplifice diferendul. Un exemplu, raportul lui Suslov, februarie 1964, ce reunește acuzațiile sovietice aduse Beijingului. După destituirea lui Hrușciov, octombrie 1964, eforturile noi conducere sovietice de a încerca o unitate de acțiune în privința mișcării muncitorești și a relațiilor internaționale rămân zadarnice.

Deși polemica sovieto-chineză a produs o oarecare confuzie în rândul militanților și a afectat „blocul” socialist în relațiile internaționale, totuși ea a activat reflecția ideologică și a stimulat experiențele.

Poziția României și în special a Partidului Muncitoresc Român față de polemica sovieto-chineză a fost percepută ca fiind situată de pe o a treia poziție, adică aceea a asigurării unității mișcării comuniste.

Totuși, dacă urmărim evoluția evenimentelor care au ca punct central „divorțul” sovieto-chinez în perioada 1960-1964, constatăm că Bucureștiul a avut două etape ale politicii sale. Mai întâi perioada 1960-1962: Congresul al III-lea al P.M.R., iunie 1960; Consfătuirea partidelor comuniste și muncitorești de la Moscova, nov.-dec. 1960; Congresul al XXII-lea al P.C.U.S., oct.-nov. 1961 unde s-a comportat ca un fidel aliat al Moscovei.

În cadrul Consfătuirii reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești din țările membre C.A.E.R., care a avut loc la Moscova, 6-7 iunie 1962, s-au propus, de către sovietici prin intermediul polonezilor, „Principiile fundamentale ale diviziunii internaționale socialiste a muncii”, la acestea adăugându-se criza rachetelor din Cuba, oct.-nov. 1962, care au

determinat conducerea de la București să-și schimbe atitudinea față de Moscova și, totodată, față de conflictul sovieto-chinez.

A doua etapă corespunde perioadei 1963-1964: opoziția în cadrul C.A.E.R.-ului față de crearea unor organisme economice suprastatale; reluarea relațiilor cu Albania în 1963, după înghețul dictat de U.R.S.S. în 1961; apropierea de Iugoslavia și de China; publicarea unor fragmente din Scrisoarea în „25 de puncte” din 14 iunie 1963 a C.C. al P.C. Chinez, fără a primi aprobarea Kremlinului și, în final, Declarația din aprilie 1964.

Congresul al III-lea al Partidului Muncitoresc Român, 20-25 iunie 1960, care a avut loc la București, a fost primul eveniment public al disputei sino-sovietice.

Gheorghe Gheorghiu-Dej va urmări atent în perioada următoare mersul relațiilor sovieto-chineze.

În 1958, propaganda chineză pune deja în circulație categoria „revizionism contemporan”, care nominaliza conducerea iugoslavă, dar viza conducerea sovietică.

În octombrie 1959, o delegație importantă condusă de Emil Bodnăraș, se va deplasa în China pentru a participa la festivitățile prilejuite de a 10-a aniversare a proclamării R.P. Chineze. Cu această ocazie, delegația română avea sarcina de a lua la fața locului pulsul relațiilor sovieto-chineze, care începuseră să se deterioreze. Din informarea prezentată de Emil Bodnăraș Biroului Politic al C.C. al P.M.R. la întoarcerea în țară, rezultă că partea română înclina către sovietici, această susținere având un dublu substrat. Pe de o parte conducerea de la București dorea să-și arate fidelitatea față de Moscova, ca urmare a retragerii trupelor sovietice din România în 1958, iar pe de altă parte interesele economice ale țării noastre erau mai bine reprezentate de politica de coexistență pașnică, promovată de Hrușciiov, decât politica de confruntare între sisteme politice diferite promovată de Mao Zedong.

Poziția conducerii de la București de susținere a Moscovei, se va menține și în perioada următoare, în câteva momente importante: iunie 1960, cu ocazia întâlnirii de la București a liderilor țărilor socialiste la Congresul al III-lea al P.M.R., Consfătuirea de la Moscova, noiembrie 1960 precum și la Congresul al XX-lea al P.C.U.S. din octombrie 1961.

De aici rezultă că loialitatea Partidului Muncitoresc Român față de Uniunea Sovietică era de netăgăduit, dar acesta nu simpatizase niciodată din toată inima politica lui Hrușciiov.

Partidul Muncitoresc Român nu s-a alăturat Partidului Comunist Chinez nu pentru că nu voia sau nu era tentat să condamne „hegemonismul”, sovietic, ci dimpotrivă, pentru că urmărea să se elibereze în practică de acest hegemonism, dar cu minim de riscuri.

Corespondența dintre cele două partide comuniste – P.C.Chinez și P.C.U.S., între 1960-1964, era cunoscută de toate partidele comuniste, mai puțin cel iugoslav și apoi cel albanez, fiind trimise copii ale acestora. Astfel, conducerea Partidului Muncitoresc Român era la curent cu evoluția conflictului sovieto-chinez.

Între 10-25 noiembrie 1960, are loc la Moscova Consfătuirea reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești, la care au participat 81 de partide. Printre problemele discutate au fost și cele ale dezvoltării internaționale contemporane și ale mișcării comuniste: pacea, democrația, independența națională, socialismul. În final s-a adoptat Declarația partidelor comuniste și muncitorești și Apelul adresat popoarelor lumii întregi.

La consfătuire, delegația română a fost condusă de Gheorghe Gheorghiu-Dej. După cuvântările pe care N.S. Hrușciov și Deng Xiaoping le-au ținut, unde evident au existat păreri opuse asupra câtorva probleme: coexistența pașnică, războiul, dezarmarea, la care s-a adăugat și intervenția foarte dură a delegației albaneze, Gheorghe Gheorghiu-Dej a prezentat mai întâi punctul de vedere al P.M.R. la cuvântările reprezentantului sovietic și a celui chinez.

Delegația română era pregătită, astfel să intervină în favoarea reconcilierii, dar nu a fost necesar vreun demers expres. Reține atenția faptul că dacă prima sa intervenție Gheorghiu-Dej a expus la modul pozitiv pozițiile P.M.R. față de subiectele dezbătute, pozițiile identificându-se cu pozițiile mării majorități prezente, în cea de-a doua intervenție, acesta a formulat critici doar cu privire la atitudinea delegației chineze, învinuind-o de închipuirea că deține monopolul adevărului și de nepăsarea față de posibila scindare a mișcării comuniste și muncitorești internaționale.

Ulterior acestui eveniment, de-a lungul a patru ani, evoluția relațiilor româno-chineze a intrat într-o nouă fază, pe care am putea-o numi de tranziție. Dacă din punct de vedere economic, China în această perioadă fiind afectată de severe calamități naturale și de ambiția de a rambursa Uniunii Sovietice toate datoriile, schimburile comerciale româno-chineze înregistrează în 1961 o reducere de 30%, anul următor înregistrează o ușoară creștere, iar din punct de vedere politic are loc o modificare treptată a dialogului dintre conducătorii români și liderii chinezi, între atitudinea Partidului Muncitoresc Român și a Partidului Comunist

Chinez, între Republica Populară Română și Republica Populară Chineză. Ea are ca fundal agravarea, ca amploare, acuzații și riscuri a disputei sovieto-chineze.

Efectele acestei consfătuiri asupra conducerii de la București s-au manifestat prin prudență, acest lucru fiind demonstrat prin impunerea unei cenzuri asupra materialelor de propagandă chineză care soseau în țară.

Un punct important al divergențelor chino-sovietice îl constituie Congresul al IV-lea al Partidului Muncii din Albania, 13 - 20 februarie 1961.

Comitetul Central al P.M.R. a trimis o delegație formată din Ștefan Voicu și Isac Martin, membri ai C.C. al P.M.R. și Gh. Velcescu, ambasadorul României în R.P. Albania.

La acest Congres s-a văzut clar departajarea susținătorilor P.C.U.S. și ai P.C. Chinez, 13 delegații: U.R.S.S., România, Cehoslovacia, Bulgaria, Polonia, Ungaria, R.D.G., Mogolia, Franța, Italia, Cuba, Austria, Norvegia - pe linia Declarației de la Moscova, iar 8 partide pe linia chineză: Albania, China, Coreea de Nord, Indonezia, Malaezia, Birmania, Thailanda și Vietnam.

Programele economice declanșate de China, precum și cele culturale: „marele salt”, „comunele populare”, „revoluția culturală”, erau atent urmărite de Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Acțiunile în forță întreprinse de Uniunea Sovietică față de China, la care s-au raliat partidele fidele Moscovei, între care și P.M.R., sunt continuate și în 1961. Sunt vizate mai întâi Albania - retragerea ajutorului economic, lichidarea bazei militare de submarine de la Vleor, urmată în final de ruperea relațiilor diplomatice cu Tirana. Consecințe – retragerea Albaniei din C.A.E.R. și Tratatul de la Varșovia.

Pentru China, principala acțiune a constat în retragerea sau mai degrabă în neinvitarea delegației acesteia la viitoarele ședințe ale Organizației Tratatului de la Varșovia.

Atitudinea rezervată a lui Gheorghe Gheorghiu-Dej față de tezele sovietice pronunțate la Congresul al XXII-lea al P.C.U.S., 17-31 octombrie 1961, nu lăsa să se întrevadă apariția unor schimbări în relațiile româno-sovietice.

La începutul anului 1962, se constată o intensificare a schimbului de scrisori dintre P.M.R. și P.C. Chinez, legat de divergențele acestuia din urmă cu P.C.U.S.

Relațiile P.M.R. cu P.C.U.S. încep să se răcească. Vizita oficială a lui N.S. Hrușciov în România, perioada 18-25 iunie 1962, a fost un prilej pentru Gheorghe Gheorghiu-Dej de a-și manifesta spiritul de independență tot mai accentuat, pe plan politic, diplomatic și economic-față de „marele frate”.

Anterior vizitei lui Hrușciov în România, la Moscova avusese loc Consfătuirea reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești ale țărilor membre C.A.E.R., 6-7 iunie, la nivelul primilor secretari ai Comitetelor Centrale și șefilor de guverne din aceste țări. Aici s-au adoptat „Principiile fundamentale ale diviziunii internaționale socialiste a muncii” ca bază pentru întocmirea unui Program eficient de perspectivă al colaborării economice a țărilor din C.A.E.R.

Anul 1963 aduce o schimbare radicală a raporturilor româno-chineze în raport cu cele româno-sovietice. Nemulțumiți de planurile lui Hrușciov vizând diviziunea internațională a muncii între statele socialiste est-europene, comuniștii români au văzut în politica promovată de chinezi drumul pe care-l puteau urma.

Principii ca bizuirea pe forțele proprii și dezvoltarea echilibrată a agriculturii și industriei sunt idei susținute de chinezi și puse în practică de români.

Începând cu 1963, contactele dintre diplomații români și oficialii chinezi sunt mult mai dese și mai „dense”. Ambasadorul român la Beijing, D. Gheorghiu, primit la M.A.E. chinez, raporta primirea călduroasă care i-a fost acordată și atenția deosebită care i-a fost rezervată de către chinezi, care au ținut să sublinieze succesele obținute de români.

Același lucru este demonstrat și de întâlnirile conducerii de la București cu ambasadorul chinez la București Xu Jianguo.

În schimbul de scrisori dintre P.C.U.S. și P.C.Chinez, România a păstrat o atitudine neutră, publicând ambele puncte de vedere. Totuși în vara anului 1963, când schimbul de replici dintre cele două partide s-a ascuțit ajungându-se la acuzații grave, românii și-au dat seama că s-a ajuns într-un punct nevralgic care putea să-i afecteze raporturile cu statele membre ale blocului socialist.

La Congresul Partidului Muncitoresc Unit Polonez, noiembrie 1963, spre deosebire de luările de cuvânt ale celorlalte delegații care i-au atacat pe chinezi în lipsă, cuvântul rostit de

Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost foarte diferit. Chinezii se declarau foarte mulțumiți că românii nu s-au pronunțat deschis împotriva lor.

Pe 17 decembrie 1963, ambasadorul R.P.R. la Beijing, Dumitru Gheorghiu a fost primit în audiență de Liu Shaoqi. Cu această ocazie, ambasadorul nostru este informat de audiența Ambasadei R.P. Chineze la București, la Gheorghiu-Dej și despre discuțiile de acolo, și apreciază poziția României, mai ales față de conflictul sovieto-chinez.

La aceasta se adaugă neparticiparea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej la Congresul Partidului Socialist Unit German, de la Berlin, aniversarea lui W. Ulbricht-1963, în aprilie 1964, la împlinirea a 70 de ani a lui Hrușciiov, precum și reluarea relațiilor diplomatice cu Albania, 1963.

Negocierile dintre China și U.R.S.S. au fost reluate abia în 1964 și au abordat spinosul contencios teritorial. Partea chineză avea în vedere o rectificare vastă a frontierelor dintre cele două state și, în urma refuzului Moscovei de a accepta pretențiile chineze, negocierile au eșuat.

Autoritățile române continuă să ducă politica de echilibru între cele două state rivale. Între 20-23 ianuarie 1964, au avut loc, la București tratative pentru încheierea unui protocol cultural româno-chinez, pe mai multe domenii.

O nouă încercare a Bucureștiului de a apropia pozițiile celor două partide are loc în februarie 1964 prin trimiterea unei scrisori celor două partide, 14 februarie 1964 C.C. al P.C.U.S. și 18 februarie 1964 C.C. al P.C.Chinez, în vederea organizării unei consfătuiri a partidelor comuniste și muncitorești. Textul scrisorii a fost trimis și celorlalte partide comuniste și muncitorești, care și-au exprimat sprijinul pentru o astfel de inițiativă. Din păcate inițiativa P.M.R. nu a dat rezultate.

Perioada noiembrie 1963 - aprilie 1964, este însoțită de un intens schimb de scrisori între P.C.U.S. și P.C.Chinez, la care participă parțial și P.M.R. Textele acestor scrisori sunt redată în cartea semnată de Alexandru Oșca și Vasile Popa: „România, o fereastră în cortina de fier”, apărută în 1997.

Tratativele purtate de români și chinezi cu ocazia celor două vizite din martie și octombrie 1964 ale delegației române, conduse de premierul român Ion Gh.Maurer la Beijing și Moscova, precum și vizita delegației chineze conduse de vicepremierul Consiliului de stat

chinez, Li Xiannian, 19 august 1964, la București , au constituit acțiuni politice care au contribuit la dezvoltarea relațiilor româno-chineze.

Sosită la 2 martie 1964, delegația C.C. al P.M.R. a fost primită de către chinezi cu politețea cuvenită. Convorbirile se desfășoară în șase runde, între 3-10 martie 1964. În ultima zi, pe 10 martie 1964, delegația română are o întrevvedere cu Mao Zedong, președintele C.C. al P.C.C. Convorbirile între cele două delegații sunt dure, înregistrând nu puține momente tensionate. Ele încep sub semnul credinței părții chineze că demersul român este plănuț de sovietici și deci nu este credibil, mai ales că românii împărtășeau multe puncte de vedere ale conducerii sovietice, și al îngrijorării părții române că va fi poate imposibil să convingă partea chineză de raționalitatea încetării polemicii publice, care aducea grave daune mișcării comuniste și muncitorești internaționale.

Discuțiile cu privire la încetarea polemicii publice sau prelungirea suspendării acesteia, suspendarea care funcționa atunci, au ocupat mare parte a timpului. Ultima convorbire, cea din 10 martie 1964, delegația română a avut-o cu Mao Zedong.

Deși demersul liderilor români s-a încheiat într-o atmosferă prietenească, el nu a reușit să schimbe poziția conducătorilor chinezi, dovadă în acest sens, a doua zi după plecarea delegației române din Beijing, mass-media chineză au reluat polemica publică.

Reacția corpului diplomatic din Beijing față de vizita delegației române în R.P. Chineză a avut interes crescând, atât din partea diplomaților țărilor socialiste cât și a celorlalți.

Înainte de întoarcerea în țară, delegația română a făcut o oprire la Pițunda, Gagra, în Crimeea, la rugămintea lui Hrușciiov, conform discuțiilor dintre ambasadorul sovietic și cel român la Beijing din 12 martie 1964.

Pe 18 martie 1964, Biroul Politic al C.C. al P.M.R., se întrunește în ședință, unde Maurer prezintă rezultatele vizitei în China, Coreea de Nord și Uniunea Sovietică, reluată și în ședința din 30-31 martie 1964.

Cu această ocazie s-a luat hotărârea de a lansa un nou apel către conducerile celor două partide de a înceta polemica publică.

În fața acestei situații în care a fost pus blocul comunist, conducerea de la București ia inițiativa organizării unei Plenare lărgite a C.C. al P.M.R., între 15-22 aprilie 1964. Cu

această ocazie s-a hotărât enunțarea unei Declarații referitoare la situația actuală din cadrul țărilor blocului socialist.

Polemica sovieto-chineză a constituit un prilej pentru București de a ieși de sub hegemonia sovietică și a căuta sprijinul chinezilor.

Astfel, la finalul Plenarei, pe 22 aprilie 1964, adopta o Declarație, cunoscută în istoriografie sub numele de „Declarația din aprilie 1964”. Titlul ei este „Declarația cu privire la poziția P.M.R. în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale”.

Plenara din aprilie, prin Declarația sa a ridicat la rangul de politică de partid, independența și suveranitatea națională.

Politica României exprimată prin această Declarație a fost receptată cu mare interes de către întreaga Europă, și în Est și în Vest, mai puțin de unii lideri comuniști din răsăritul continentului. Presa, radioul, televiziunea abundau în știri și comentarii despre cutezanța României, despre actul salutar al poporului român care încuraja la atitudini noi și alte popoare.

Conducerea de la București a înțeles nevoia de a avea un aliat puternic pentru a ieși de sub hegemonia Moscovei. Ea a încercat să convingă pe liderii chinezi că România poate fi o aliată a Chinei în Europa. Fără să treacă cu arme și bagaje de partea Beijingului, Bucureștiul a știut să realizeze legăturile necesare pentru a-și asigura cooperarea Chinei.

Folosirea crizei chino-sovietice de către conducerea P.M.R. a permis o anumită detașare față de directivele Kremlinului și consolidarea conducerii de la București și promovarea unei politici independente.

Ulterior, în lunile octombrie și noiembrie au loc mai multe convorbiri româno-chineze și româno-sovietice, la București, Moscova și Beijing însă rezultatele nu au fost pe măsură, răceala dintre Beijing și Moscova menținându-se în continuare, în ciuda eforturilor conducerii române.

Bibliografie:

Ion Calafeteanu (coordonator), *Istoria politicii externe românești*, Editura Enciclopedică, București, 2003.

Nicolae Ecobescu (coordonator), *Relațiile internaționale postbelice. O cronologie diplomatică 1945-1964*, Editura Politică, București, 1983.

Jean-Francois Soulet, *Istoria comparată a statelor comuniste din 1945 până în zilele noastre*, Editura Polirom, Iași, 1998.

Romulus Ioan Budura, *Relațiile româno-chineze. 1880-1974*, București, 2005.

Dan Cătăunus, *Între Beijing și Moscova. România și conflictul chino-sovietic, vol. I. 1957-1965*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2004.